

A 1781/hållbart**Behandles i** Udvalget for et Holdbart Norden

Udvalget for et Holdbart Nordens betænkning over

**Medlemsforslag
om klimatsmart byggende i Norden**

Udvalget for et Holdbart Norden foreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utveckla ett gemensamt nordiskt digitaliseringssystem för att utföra bättre kartläggning och uppföljning av byggnads- och rivningsavfall i Norden

att utveckla incitament för att belöna resurseffektiva byggnader och renoveret byggnader samt att främja hållbar användning av trä som byggnads-material och belöna byggnadsindustrins självreglering gällande koldioxidutsläpp i större grad

att fördjupa det nordiska samarbetet inom hållbarhetsdesign och byggnadsarbete i strävan att främja noll-energibygnader och bästa praxis för resurseffektivitet i branschen för att förbättra byggbranchernas konkurrensförmåga. I detta sammanhang bör även de särskilda förhållandena i de arktiska områdena beaktas

att arrangere en konference med deltagelse af Ministerrådet / regeringerne, byggebranchen og fagforeningsrepræsentanter for bedre at forstå alle de involverede aktører og styrke funktionen for informationsudveksling

Baggrund

Livscykel-tänkandet lägger grunden för hållbarhet och välbefinnande i framtidens Norden. Mittengruppen anser att det är hög tid att tänka över hur vi bygger, inte bara sett ur det rådande behovet, utan över en livscykel som är längre än det vi bygger just nu. Våra byggnader ska kunna bli andra byggnader i framtiden. Byggprojekt ska återvinna och minska utsläpp.

Byggnads- och rivningsavfall är en av de största avfallsströmmarna genererade i Norden, inom EU beräknas kategorin avfall stå för 25 % - 30 % av den totala mängden avfall. Statistiken på detta avfall, kategoriseringen av avfallet och kontrollen av avfallsexport är inkonsekvent, bristande och varierar mellan länderna, vilket konstaterats vara ett problem både av EU-kommissionen redan år 2011 och i Nordiska ministerrådets rapport Shipments of greenlisted waste: a Nordic survey från 2017. EU har listat avfall från byggnad och rivning (CDW) som en "prioritetsström", dvs. en typ

av avfall som har hög prioritet på grund av dess höga potential för återvinning och kostnads- och utsläppsbesparingar. Det finns en marknad för återvunnet material och teknologin för tillvaratagandet av denna typ av avfall är tillgänglig och förmånlig. Trots EU-målet att återvinna minst 70 % av CDW (vikt) år 2020, så kastar återvinningsgraden mellan 10 % och 90 % EU-medlemsländerna emellan.

Här kommer hållbarhetstänk och design in som nödvändiga faktorer i dagens byggnadsplanering: utbildning inom branschen måste främja resurseffektivitet och återvinning, men också ta i beaktande byggnadens hela livscykel. EU-kommissionen har påtalat medel för att stimulera efterfrågan på och användning av resurseffektiva byggmetoder genom beräkning av livscykelkostnaderna och därtill lämpliga finansieringsbestämmelser. EU-kommissionen har också uttryckt önskan om att utveckla incitament för att belöna resurseffektiva byggnader samt att främja hållbar användning av trä som byggnadsmaterial.

Det finns exempel från näringslivet som tar hänsyn till livscykeln, dvs. produktion, drift, underhåll, energiförbrukning och återvinning, och därmed deltar i att minska på utsläpp och kostnad över tid. Svensk cementindustri har en nollvision för CO₂-utsläpp till 2030. Cementtillverkningens utsläpp kommer av att man hettar upp kalksten som frigör CO₂. Cementindustrin jobbar aktivt med sina klimatmål, bland annat genom energieffektivisering, biobränsle och teknik inom koldioxidavskiljning.

Men framförallt genom att öka användningen av hållbart trä som material i byggnadsprojekt, gör vi byggandet på sikt mer miljövänligt. Indirekt byter vi då ut annat material som t.ex. stål och betong som under tillverkningen ger upphov till utsläpp. Själva träkonstruktionsarbetet är mer resurseffektivt då byggnaden väger mindre och kräver en lättare grund. Då det gäller ett flerfamiljshus som avses stå i 50 år så motsvarar själva byggandet 40 procent av de totala utsläppen av koldioxid. Sammantaget är produktionen av material det som har störst klimatpåverkan. Därför är valet av material en så central faktor. I livscykelanalyser av två lika stora flerfamiljshus, det ena i betong och det andra i massivträ, så var utsläppen från trähuset hälften av betonghusets. Trots det var det bara ett av tio flerbostadshus som byggdes med trä som stomme år 2016 i Sverige. Brandföreskrifter har länge varit ett hinder mot byggandet av våningshus i trä, men talespersoner för Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm har också konstaterat att okunskap till stor del är orsaken till att trä som byggnadsmaterial i större konstruktioner inte vunnit mark. I tillägg till uppdaterade bestämmelser och utbildning, så behöver de nordiska länderna även prioritera trä som byggnadsmaterial i offentligt beslutsfattande. Kanadas regelverk Wood first act, som innebär att vid allt byggande i offentlig regi ska trä väljas i första hand, trädde i kraft redan år 2009. Finska miljöministeriets träbyggnadsprogram från år 2016, som nu förlängts till år 2021, gör trä till en integral del i Finlands innovationsarbete för mindre klimatavtryck från konstruktion och uppvärmning av byggnader. Detta är ett steg i rätt riktning för att främja kunskande, innovation och framförallt mindre klimatbelastning från framtidens byggnader.

För att bygga till, och framförallt bygga om, bör vi i ett klimatsmart samhälle: Bättre konstruktion och användning av byggnader i EU skulle påverka 42 % av vår slutliga energiförbrukning, cirka 35 % av växthusgasutsläppen och mer än 50 % av alla utvunna material. Det skulle också kunna ge vattenbesparingar på upp till 30 %. EU-kommissionen har proklamerat att det existerande byggnadsbeståndet bör renoveras i en takt på 2 % per år.

I förbindelse med udvalgets behandling af forslaget afholdtes et seminar om bæredygtig og cirkulær byggeri. På seminaret var der oplæg om cirkulær byggeri/zero waste brug af træ i byggeriet, forskning i bæredygtigt byggeri, certificering/ byggestandarder og harmonisering af byggesregler i Norden.

Høring

Medlemsforslaget har være forelagt Udvalget for Vækst og Udvikling, som prioriterer arbejdet med byggestandarder i deres arbejdsplan for 2019. I høringssvaret fremgår det at den Socialdemokratiske gruppen tyckte att man borde uppmana ministerrådet att arrangera en konferens med deltagande från ministerrådet/regeringarna, byggingdustrin och representanter från de fackliga organisationerna, för att på så sätt skapa bättre insikt bland samtliga berörda aktörer, och stärka ett fungerande informationsutbyte/kommunikation mellan aktörer i Norden. Därtill bör betänkandet även inkludera planer för hur man bör arbeta med renovering/anpassning av det befintliga byggnadsbeståndet, eftersom den befintliga bebyggelsen utgör merparten av den samlade bebyggelsen. Att bara fokusera på nybyggnation kommer inte att lösa problemen. Nordisk Frihet framförde även att det bör stå i betänkandet att man även måste se på frågan om ekonomisk hållbarhet vid byggande. Nordisk Grön Vänster påpekade att renovering av befintlig bebyggelse, inklusive möjligheten att återanvända byggnadsmaterial, istället för att deponera/slänga det, bör vara prioriterat.

Udvalgets synspunkter

Udvalget for et Holdbart Norden understreger vigtigheden af en grøn omstilling af hele branchen og at bæredygtighed og klimaneutrale løsninger skal indtænkes i alle processer af byggeriet. Samtidig bør der være der være fokus på at udvikle digitale systemer, der kan hjælpe denne proces på vej. Det bæredygtige og cirkulære potentiale i byggebranchen er enormt og udvalget finder at Norden har et stort potentiale for at gå forrest i udviklingen af en mere klimasmart og bæredygtig byggebranche.

Udvalget mener, at der bør være fokus på kortlægning og genanvendelse af byggematerialer, bæredygtige design og på at skabe incitamenter for byggeindustrien. Der vil være behov for investeringer i løsninger der skal skabe incitament til udvikling og implementering af bæredygtige løsninger, og udvalget understreger at det vil styrke den nordiske byggebranches konkurrenceevne markant. En omstilling til en klimasmart og bæredygtig byggebranche vil bidrage til de nordiske landes implementering af verdensmålene og Paris aftalen. Udvalget finder at de nordiske lande i langt højere grad bør samarbejde om at harmonisere byggesregler og arbejde på tværs af relevante sektorer. Omstillingen af byggebranchen mener udvalget også bør ske under hensyntagen til de særlige klimatiske forhold der gør sig gældende i de arktiske områder, hvor boliger i er udfordret af skimmelsvamp.

Udvalget noterer det indkomne høringssvar fra udvalget for vækst og udvikling og tilslutter sig synspunkterne og lader disse afspejle i rekommandationerne.

Helsingfors, den 3. september 2019

Anders Kronborg (S)

Angelika Bengtsson (SD)

Anna-Kaisa Ikonen (saml)

Cecilie Tenfjord-Toftby (M)

Ingalill Olsen (A)

Ketil Kjenseth (V)

Kolbeinn Óttarsson Proppé (VG)

Liselott Blixt (DF)

Thomas Jensen (S)

Tillie Martinussen (SP)

Vilhjálmur Árnason (Sj.)

Wilfred Nordlund (Sp)

Ása Karlsson (S)